

CÔNG TÁC PHÒNG, CHỐNG BUÔN LẬU XĂNG, DẦU TRÊN VÙNG BIỂN TỈNH BÀ RỊA - VŨNG TÀU: THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP

VÕ NHẬT PHONG*

Hiện nay, tình trạng buôn lậu xăng, dầu luôn diễn biến phức tạp, gia tăng cả về số lượng lẫn quy mô vụ việc, tính chất ngày càng nghiêm trọng. Điều này trở thành một trong những thách thức lớn cho lực lượng chống buôn lậu, đặc biệt tại địa bàn các tỉnh giáp biển phía Nam, trong đó có tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu (BR-VT). Bài viết giới thiệu về tình hình buôn lậu xăng, dầu diễn ra trên vùng biển tỉnh BR-VT trong các năm gần đây, công tác đấu tranh của lực lượng chống buôn lậu tỉnh và những tồn tại, hạn chế cũng như đề xuất giải pháp nâng cao hiệu quả phòng, chống buôn lậu xăng, dầu trên vùng biển của tỉnh trong thời gian tới.

Từ khoá: Xăng, dầu; buôn lậu; vùng biển.

Ngày nhận bài: 14/11/2020; Biên tập xong: 16/11/2020; Duyệt đăng: 20/11/2020

Currently, there has been an increase in both quantity and scope of gasoline and oil smuggling with serious nature that becomes one of big challenges for the anti-smuggling forces, especially in the southern coastal provinces like Ba Ria - Vung Tau. This article introduces the situation of gasoline and oil smuggling taking place in the territorial waters of Ba Ria - Vung Tau province, the fight of the anti-smuggling provincial force, limitations and solutions to improve the efficiency of prevention and combat of gasoline and oil smuggling in this province's territorial waters in the coming time.

Key words: Gasoline, oil; smuggling; territorial waters.

Bà Rịa - Vũng Tàu thuộc khu vực Đông Nam Bộ, nằm trong vùng trọng điểm kinh tế phía Nam, có địa giới hành chính chung với Thành phố Hồ Chí Minh ở phía Tây; với Đồng Nai và Bình Thuận ở phía Bắc; ở phía Đông, Nam và Tây Nam là biển Đông. Chiều dài bờ biển của tỉnh là 305,4 km với 42 cảng biển và tuyến hàng hải quốc tế lưu thông tại khu vực này, ngoài ra còn có 48 bến cảng nội địa. BR-VT và các địa phương lân cận đều là những trung tâm công nghiệp trọng điểm của cả nước nên nhu cầu tiêu thụ nhiên liệu tại mọi thời điểm đều rất lớn. Trong khi đó, giá xăng, dầu trong nước luôn ở mức cao hơn một số nước lân cận mà một trong những nguyên nhân là do giá xăng, dầu phải “cộng” 4 sắc thuế gồm thuế nhập khẩu 20% (tương ứng 765 đồng), thuế tiêu thụ đặc biệt 10% (tương ứng 383 đồng), VAT 10% (tương ứng 383

đồng) và thuế bảo vệ môi trường cố định 4.000 đồng/lít.¹ Lợi dụng tình hình đó, các đối tượng đã buôn lậu, vận chuyển dầu trái phép trên vùng biển BR-VT. Các đối tượng vi phạm, phạm tội trên địa bàn BR-VT những năm qua tập trung chủ yếu vào 03 nhóm gồm: Các chủ tàu cá mua dầu từ tàu nước ngoài rồi bán ngay cho các tàu cá khác đang đánh bắt trên biển; Các chủ tàu, doanh nghiệp tư nhân gom mua dầu từ các tàu vận tải rồi bán cho các tàu cá hoặc các đại lý xăng, dầu trên bờ; Các tàu được cấp phép bán lẻ dầu trên biển mua lại của các tàu chuyên chở lậu. Các đối tượng này mua từ nước ngoài xăng, dầu với giá rẻ hơn đáng kể đưa vào tỉnh, sau đó phân tán đi các tỉnh, thành lân cận tiêu thụ làm

* Trung úy, Thạc sĩ, Khoa Luật, Học viện An ninh nhân dân

¹ Nghị định số 83/2014/NĐ-CP ngày 03/9/2014 của Chính phủ quy định về kinh doanh xăng dầu

thất thu ngân sách nhà nước, ảnh hưởng tiêu cực đến hoạt động kinh doanh xăng, dầu hợp pháp trên toàn quốc nói chung và ở địa phương nói riêng.

Trước tình hình trên, được sự quan tâm và chỉ đạo sát sao của Chính phủ, các Bộ, ngành, HĐND và UBND tỉnh, trong ba năm 2018, 2019 và 2020, lực lượng chống buôn lậu trên địa bàn tỉnh BR-VT theo chức năng, nhiệm vụ được giao đã phối hợp nhịp nhàng trong công tác tuần tra, kiểm soát trên biển và khu vực gần bờ, ven sông. Qua đó đã phát hiện, bắt giữ 49 vụ vi phạm liên quan hoạt động vận chuyển, mua bán trái phép xăng, dầu; tịch thu 4.137.920 lít dầu DO và 7.005.000 lít xăng các loại; khởi tố 10 vụ với 10 đối tượng, xử phạt vi phạm hành chính các đối tượng liên quan với tổng số tiền là 4.060.850.000 đồng, bán phát mại hàng tịch thu sung công quỹ 114.410.000.000 đồng. Cụ thể: Các đơn vị thuộc Bộ tư lệnh vùng 3 Cảnh sát biển phát hiện, bắt giữ 33 vụ; Các đơn vị thuộc Bộ chỉ huy Bộ đội Biên phòng tỉnh phát hiện, bắt giữ 09 vụ; Phòng Cảnh sát điều tra tội phạm về tham nhũng, kinh tế, buôn lậu – Công an tỉnh (Cảnh sát kinh tế - Công an tỉnh) tiếp nhận và khởi tố, điều tra 07 vụ. Trong đó, có những vụ việc bị phát hiện, xử lý với mức độ vi phạm đáng chú ý, số lượng tang vật thu giữ lớn như: vụ tàu Hà Lộc 06 tại vùng biển có tọa độ 10°19' N - 107°04' E (xử phạt vi phạm hành chính 85.000.000 đồng, tịch thu 819.079 lít xăng A92), vụ tàu ARISTA LEO quốc tịch Singapore cách Nam Tây Nam Côn Đảo khoảng 100 hải lý (xử phạt vi phạm hành chính với số tiền 217.700.000 đồng; tịch thu 3.062.063 lít xăng RON 95; phát mại sung công quỹ Nhà nước số tiền 45.992.186.260 đồng) hay vụ tàu Kim Minh 68 trên khu vực biển cách Côn Đảo 40 hải lý (tịch thu 93.000 lít dầu DO, khởi tố và chuyển vụ án đến Cơ quan Cảnh sát điều tra - Công an tỉnh BR-VT để điều tra theo thẩm quyền)... góp phần chung đảm bảo an ninh trật tự, an toàn xã hội,

truy thu cho ngân sách và bảo vệ quyền, lợi ích kinh tế hợp pháp của chủ thể kinh doanh xăng, dầu trên địa bàn.²

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được vẫn còn tồn tại một số khó khăn nhất định là nguyên nhân làm giảm đi hiệu quả của công tác phòng, chống buôn lậu xăng, dầu trên vùng biển BR-VT, trong đó phải kể đến:

Một là, vùng biển mà các đối tượng hoạt động chủ yếu giáp ranh giữa Việt Nam với Indonesia và Malaysia tương đối rộng, lực lượng chống buôn lậu tuy được trang bị đầy đủ phương tiện phục vụ cho công tác tuần tra, kiểm soát nhưng cũng không thể bao quát toàn bộ các tuyến lưu thông trên đó. Mặt khác, lượng thông tin về hành trình của các tàu vận chuyển xăng, dầu lậu từ nước ngoài vào hải phận phía Nam nước ta được cơ quan thực thi pháp luật của nước bạn cung cấp vẫn chưa kịp thời, đầy đủ do kênh liên lạc giữa các bên hiện nay còn hạn chế, dẫn đến bỏ sót không ít trường hợp vi phạm cần xử lý. Đa số vụ việc vi phạm phát hiện được tại vùng biển xa bờ với khối lượng hàng hoá có giá trị lớn thường không đủ căn cứ để truy cứu trách nhiệm hình sự do không chứng minh được có yếu tố “qua biên giới”; với các vụ việc được phát hiện ở khu vực gần bờ thì khối lượng, giá trị hàng hóa thấp, không đủ cơ sở xác định đó là hàng nhập lậu... Vì vậy, việc xử lý chỉ dừng lại ở mức xử phạt vi phạm hành chính, tịch thu tang vật vi phạm, không đủ sức răn đe.³

Hai là, tổng kết thực tiễn quá trình xử lý vi phạm về vận chuyển, mua bán trái phép xăng, dầu trên biển cho thấy, trong số các đối tượng buôn lậu xăng, dầu, có nhiều đối tượng là ngư dân sinh sống

² Ban Chỉ đạo 389 – UBND tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu, Báo cáo kết quả công tác chống buôn lậu, gian lận thương mại và hàng giả các năm 2018, 2019 và 2020.

³ Công an tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu, Tổng kết công tác phòng ngừa, đấu tranh chống buôn lậu xăng, dầu trên biển năm 2018, 2019 và 2020.

ở khu vực biển hoặc chuyên hoạt động trong lĩnh vực vận tải biển nên rất thông thạo địa hình và có kinh nghiệm về di chuyển trên biển. Do đó, các đối tượng này đã thực hiện giao dịch trái phép bằng nhiều phương thức và thủ đoạn tinh vi nhằm đối phó với lực lượng chống buôn lậu. Có thể kể đến như:

+ Lợi dụng đêm tối, ngày nghỉ hoặc thời tiết xấu, sóng to, gió lớn; sử dụng tàu dầu chuyên dụng được trang bị máy có công suất lớn, di chuyển ra khu vực cách bờ khoảng 60 - 70 hải lý, nơi không có sóng điện thoại di động (trước đó đã thống nhất tọa độ gặp gỡ qua điện thoại vệ tinh) để cập mạn với các tàu chở xăng, dầu của nước ngoài hoặc tàu trong nước từ nước ngoài về, tiến hành giao nhận hàng, tránh sự theo dõi của lực lượng chức năng;

+ Hầu hết các phương tiện đều trang bị radar, định vị hiện đại để rà quét, phát hiện từ xa, sẵn sàng lẩn trốn khi có tàu của lực lượng tuần tra, kiểm soát trên biển. Khi giao nhận hàng có thể thả neo, cập mạn để bơm hàng hoặc thả trôi hay vừa chạy chậm vừa bơm xăng, dầu, khi phát hiện nghi vấn liền rút ống bơm rồi tăng tốc chạy trốn. Các đối tượng còn sử dụng các tàu đánh cá được hoán cải thành tàu chở dầu, hoạt động trên biển như một "kho nổi" để thu mua dầu nhập lậu, không rõ nguồn gốc, sau đó bán lại ngay cho các tàu, thuyền đánh cá đang hoạt động trên biển;

+ Thiết kế đáy hoặc khoang bí mật trên tàu, thuyền; sắp xếp các thùng đựng xăng, dầu lẫn với hàng hoá khác; đánh tráo chủng loại xăng, dầu ghi trong giấy phép vận chuyển, mua bán nhằm chiếm đoạt tiền thuế chênh lệch;

+ Các đối tượng hoạt động thu mua xăng, dầu trôi nổi, không rõ nguồn gốc chuẩn bị sẵn theo hợp đồng, chứng từ mua bán khống, khi thu mua được hàng thì dùng các tài liệu này để hợp thức hóa sao cho phù hợp với lượng hàng vừa nhận để chuyển về kho hoặc mang đi tiêu thụ. Ngay cả khi lực lượng chức năng có

kiểm tra thì cũng rất khó để xử lý những vi phạm này;

+ Ngoài ra, thời gian gần đây còn xuất hiện một thủ đoạn lợi dụng danh nghĩa tàu dịch vụ hậu cần thủy sản được đóng mới theo Nghị định số 67/2014/NĐ-CP về một số chính sách phát triển thủy sản để mua xăng, dầu không rõ nguồn gốc trên biển, sau đó bán lại cho các tàu khác nhưng không xuất hóa đơn.

Ba là, sự phối hợp giữa các ngành trong lực lượng chống buôn lậu chưa thực sự chặt chẽ do vướng mắc về cơ sở pháp lý. Đây cũng là nguyên nhân làm giảm đáng kể hiệu quả của công tác phòng, chống buôn lậu xăng, dầu trên biển. Theo Điều 16 Chương 3 của Quy chế phối hợp thực hiện quản lý nhà nước về hoạt động của lực lượng Cảnh sát biển và việc phối hợp hoạt động giữa các lực lượng trên các vùng biển và thềm lục địa của nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (ban hành kèm theo Nghị định số 66/2010/NĐ-CP ngày 14/6/2010 của Chính phủ), sự phối hợp giữa Lực lượng Cảnh sát biển với các lực lượng hữu quan thuộc Bộ Công an, trong đó có Cảnh sát kinh tế các cấp trên lĩnh vực bảo vệ an ninh quốc gia, bảo đảm trật tự, an toàn xã hội tập trung chủ yếu vào 2 hoạt động: Cung cấp, trao đổi thông tin, tiếp nhận, bàn giao hồ sơ, vật chứng... về tổ chức, cá nhân vi phạm pháp luật trên các vùng biển, vùng thềm lục địa; Thực hiện uỷ thác, yêu cầu về truy đuổi, bắt giữ đối tượng, phương tiện vi phạm pháp luật trên biển, hoặc khi các đối tượng, phương tiện đó lẩn trốn trên đất liền. Tuy nhiên, vẫn chưa có quy định về tổ chức hoạt động phối hợp mà cả hai lực lượng cùng trực tiếp tham gia như tuần tra chung trên biển; hay khi bắt, truy đuổi đối tượng và phương tiện phạm tội theo yêu cầu thì mỗi bên đều tiến hành riêng. Qua trao đổi với cán bộ, chiến sỹ Cảnh sát kinh tế - Công an tỉnh, được biết hạn chế này gây khó khăn cho đơn vị trong việc điều tra, xử lý các vụ án buôn lậu xăng, dầu quy mô lớn

bởi vì phần lớn vi phạm này đều diễn ra tại vùng biển xa bờ, nằm ngoài phạm vi kiểm soát của Cảnh sát kinh tế - Công an tỉnh, dẫn đến tình trạng thụ động trong phát hiện và xử lý loại tội phạm nêu trên (các vụ việc mà Cảnh sát kinh tế thụ lý hầu hết là tiếp nhận nguồn tin, tang vật và đối tượng từ Cảnh sát biển hoặc Bộ đội biên phòng), gây trở ngại nhiều cho công tác mở rộng điều tra, phá án do nguồn chứng cứ thu thập được ít nhiều bị mất đi tính nguyên vẹn.

Bốn là, ý thức chấp hành pháp luật của một bộ phận doanh nghiệp và người dân chưa cao, vì lợi ích kinh tế trước mắt mà chấp nhận tiêu thụ xăng, dầu lậu càng tạo cơ hội để các đường dây buôn lậu hoạt động mạnh hơn, làm cho thị trường kinh doanh xăng, dầu hợp pháp trong nước điêu đứng.

Bất chấp tác động tiêu cực của dịch Covid-19, nhu cầu tiêu thụ nhiên liệu phục vụ sản xuất và mọi mặt khác của đời sống xã hội không ngừng gia tăng, tuy nhiên sản lượng nội địa cung cấp được chưa đủ đáp ứng cho toàn bộ quá trình vận hành chung của đất nước nên trong một giai đoạn không ngắn sắp tới, Việt Nam vẫn phải duy trì nhập khẩu nhiên liệu, trong đó có xăng, dầu. Nắm bắt được nhu cầu cấp thiết trên, các đối tượng buôn lậu tiếp tục không từ mọi thủ đoạn nhập xăng, dầu trái phép từ nước ngoài vào nội địa tiêu thụ gây thiệt hại lớn cho ngân sách Nhà nước⁴, đe dọa an ninh năng lượng và ảnh hưởng xấu đến môi trường kinh doanh lành mạnh của các đơn vị cung ứng xăng, dầu trong nước. Vùng biển phía Nam rộng, trải dài tiếp giáp với những tuyến giao thông hàng hải lớn nên ngoài cơ hội hợp tác với các nước cùng phát triển kinh tế biển. Nhưng cùng với đó, đây cũng là

môi trường lý tưởng mà tội phạm buôn lậu xăng, dầu lợi dụng thực hiện giao dịch quy mô lớn.

Xuất phát từ những nguyên nhân trên, nhiều năm qua, lực lượng chống buôn lậu các tỉnh phía Nam, trong đó có BR-VT chưa giải quyết triệt để được tình trạng buôn lậu xăng, dầu trên vùng biển. Do vậy, để góp phần nâng cao hiệu quả công tác phòng, chống buôn lậu xăng, dầu trên vùng biển BR-VT, cần thực hiện đồng bộ một số giải pháp sau đây:

Một là, Cảnh sát biển và Bộ đội biên phòng tỉnh tăng cường tuần tra, kiểm soát khu vực đường biên giới biển; các tuyến tàu, thuyền nước ngoài hay qua lại; các ngư trường nơi diễn ra sôi nổi hoạt động khai thác thủy sản; cửa biển, cửa sông, nơi tiếp giáp bến cảng, bãi neo tàu bè; xung quanh các đảo, nơi thường tập trung lượng lớn kho bãi tập kết xăng, dầu lậu. Trong đó, đặc biệt chú ý phát hiện, bắt giữ các đối tượng và phương tiện mua bán, vận chuyển trái phép xăng, dầu tại khu vực đường biên giới biển nhằm ngăn chặn kịp thời không để xăng, dầu lậu vào được đất liền, hỗ trợ cho Cảnh sát kinh tế thu thập đầy đủ chứng cứ chứng minh hành vi buôn lậu theo Điều 188 hoặc vận chuyển trái phép hàng hoá, tiền tệ qua biên giới theo Điều 189 Bộ luật hình sự hiện hành nhằm xử lý nghiêm không để tình hình tội phạm này tiếp tục phát triển. Tiếp cận kiểm tra bất ngờ vào thời điểm mà các đối tượng buôn lậu chủ quan nhất (giai đoạn thời tiết xấu, ngày nghỉ, đêm tối...) hoặc khi có biến động giá cả nhiên liệu trên thị trường.

Hai là, Cảnh sát kinh tế - Công an tỉnh, Bộ đội biên phòng phối hợp với Hải quan và Quản lý thị trường tỉnh đẩy mạnh hơn nữa tuyên truyền, giáo dục nhằm nâng cao ý thức chấp hành pháp luật của các doanh nghiệp, cơ sở sản xuất và người dân, nhất là ngư dân; giải thích cặn kẽ về tác hại nguy hiểm của xăng, dầu lậu đối với nền kinh tế đất nước để tất cả đều

⁴ Mỗi lít xăng, dầu lậu có mức giá chỉ bằng 2/3 so với giá bán trên thị trường đã làm cho ngân sách thất thu lên đến hàng nghìn tỷ đồng mỗi năm

“nói không với mua bán, vận chuyển và sử dụng xăng, dầu lậu”; vận động quần chúng tích cực tố giác hành vi buôn lậu xăng, dầu trên tinh thần phong trào toàn dân bảo vệ an ninh Tổ quốc.

Ba là, lực lượng tham gia phòng, chống buôn lậu xăng, dầu trên biển bao gồm Cảnh sát biển, Bộ đội biên phòng và Cảnh sát kinh tế cần kịp thời tham mưu cho lãnh đạo Bộ Quốc phòng và Bộ Công an trình Chính phủ thực hiện một số biện pháp:

+ Ban hành phương án điều chỉnh nhằm hoàn thiện văn bản quy phạm pháp luật quy định cơ sở pháp lý về phối hợp hoạt động trong phòng, chống buôn lậu xăng, dầu trên biển, tạo điều kiện cho mỗi lực lượng tham gia phát huy tối đa vai trò theo chức năng được quy định: Cần thiết bổ sung vào Quy chế phối hợp thực hiện quản lý nhà nước về hoạt động của lực lượng Cảnh sát biển và việc phối hợp hoạt động giữa các lực lượng trên các vùng biển và thềm lục địa của nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (ban hành kèm theo Nghị định số 66/2010/NĐ-CP ngày 14/6/2010 của Chính phủ) quy định cho phép tổ chức hoạt động tuần tra chung trên biển và khi một bên tiến hành bắt, truy đuổi đối tượng, phương tiện phạm tội theo uỷ thác thì bên còn lại tùy thuộc vào yêu cầu nghiệp vụ đặt ra khi xử lý vụ việc có thể cử cán bộ cùng tham gia. Như vậy, lực lượng Cảnh sát kinh tế tất cả các địa phương giáp biển nói chung và Cảnh sát kinh tế - Công an tỉnh BR-VT nói riêng sẽ có điều kiện trực tiếp tham gia phát hiện, bắt giữ đối tượng và tịch thu xăng, dầu lậu trên biển, tiếp cận toàn diện và khách quan nhất đối với những gì có thể là nguồn chứng cứ phục vụ khởi tố, điều tra vụ án sau này;

+ Sửa đổi mức chế tài cả về hành chính lẫn hình sự theo hướng tăng nặng đối với cá nhân và pháp nhân thương mại thực hiện hành vi buôn lậu xăng, dầu từ mức phạt tiền, thời hạn thu hồi

phương tiện, giấy phép sử dụng phương tiện hoặc giấy phép kinh doanh cho đến mức phạt tù để Chính phủ trình Quốc hội xem xét, thông qua nhằm thể hiện tính răn đe nghiêm khắc của pháp luật đối với tội phạm này;

+ Có kế hoạch cụ thể tổ chức gặp gỡ cấp cao với Chính phủ và đại diện cơ quan thực thi pháp luật của các nước có vùng biển giáp với vùng biển phía Nam nước ta nhằm đàm phán, thiết lập các kênh liên lạc, chia sẻ thông tin về hoạt động của tội phạm buôn lậu. Qua đó nắm chắc di biến động của các phương tiện vận chuyển xăng, dầu lậu vào Việt Nam bằng đường biển để kịp thời lên kế hoạch đón bắt.

Bốn là, tiếp tục củng cố mối quan hệ trao đổi thông tin và làm tốt công tác tổng kết thực tiễn phòng, chống buôn lậu xăng, dầu trên biển hàng năm, ghi nhận đầy đủ và chính xác những khó khăn, bất cập phát sinh trong quá trình thực hiện nhiệm vụ cũng như cập nhật liên tục phương thức, thủ đoạn hoạt động của loại tội phạm này. Trên cơ sở đó, mỗi ngành trong lực lượng chống buôn lậu theo chức năng, nhiệm vụ được quy định xây dựng phương án phòng ngừa và đấu tranh một cách hiệu quả./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nghị định số 83/2014/NĐ-CP ngày 03/9/2014 của Chính phủ quy định về kinh doanh xăng dầu.
2. Nghị định 66/2010/NĐ-CP ngày 14/6/2010 của Chính phủ ban hành Quy chế phối hợp thực hiện quản lý Nhà nước về hoạt động của lực lượng Cảnh sát biển và việc phối hợp hoạt động giữa các lực lượng trên các vùng biển và thềm lục địa của nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.
3. Ban Chỉ đạo 389 – UBND tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu, Báo cáo kết quả công tác chống buôn lậu, gian lận thương mại và hàng giả các năm 2018, 2019 và 2020.
4. Công an tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu, Tổng kết công tác phòng ngừa, đấu tranh chống buôn lậu xăng, dầu trên biển năm 2018, 2019 và 2020.